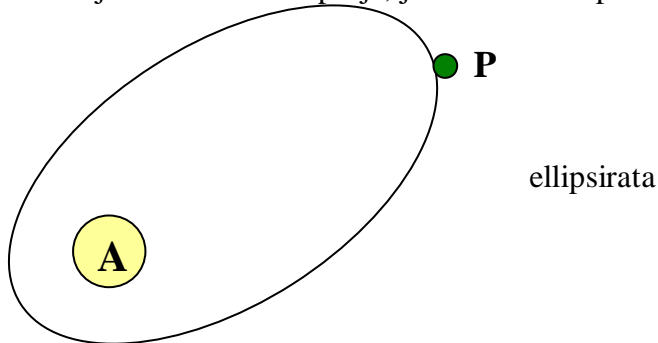

KEPLERIN LAIT:

Johannes Kepler (1571-1630) ryhtyi Tyko Brahen (1546-1601) havaintoaineiston pohjalta etsimään taivaanmekaniikan lainalaisuuksia. Kepler tiivisti tutkimustyönsä kolmeen lakiinsa (Keplerin lait).

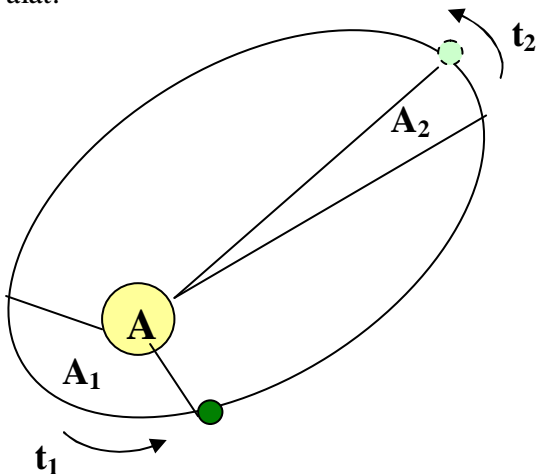
I LAKI eli RATALAKI:

Planeettojen radat ovat ellipsejä, joiden toisessa polttopisteessä on Auriko.

II LAKI eli PINTA-ALALAKI:

Planeetan liikkua Aurinkoon yhdistävä jana pyyhkii yhtä pitkissä ajoissa yhtä suuret pinta-
alat.

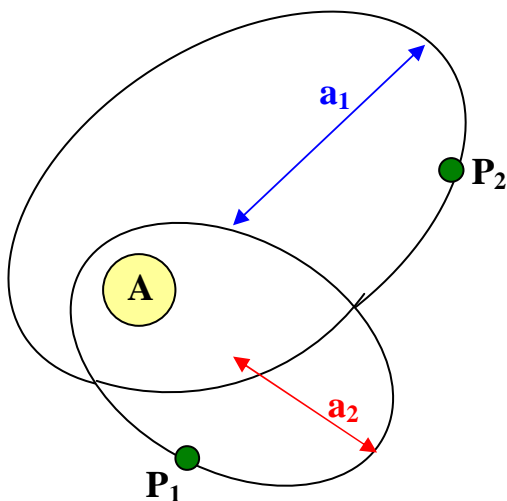

aika $t_1 = t_2$

ala $A_1 = A_2$

III LAKI eli KIERTOAIKALAKI:

Planeettojen kiertoaikojen neliöt suhtautuvat toisiinsa kuten niiden ellipsiratojen isoakselien puolikkaiden kuutiot.

$$\frac{T_1^2}{T_2^2} = \frac{a_1^3}{a_2^3}$$

TODISTUS:

Newtonin gravitaatiolaista seuraa Keplerin III laki.

Kappaleen (esim. planeetan) m pakottaa ympyräradalle gravitaatiovoima, joten sen liikeyhtälö kiertäessä kappaletta M on
(gravitaatiovoima = kekeisvoima)

$$\gamma \frac{mM}{r^2} = m \frac{v^2}{r} \quad (*)$$

jossa ratanopeus $v = \frac{2\pi r}{T}$

Sijoittamalla ratanopeuden v lauseke liikeyhtälöön (*) saadaan:

$$\gamma \frac{mM}{r^2} = m \frac{\left(\frac{2\pi r}{T}\right)^2}{r}$$

josta sievennyksen jälkeen seuraa:

$$\gamma \frac{M}{r^2} = \frac{4\pi^2 r^2}{T^2 r} \quad \text{ja edelleen:} \quad T^2 = \frac{4\pi^2 r^3}{\gamma M} \quad (**)$$

Olkoon r_1 = kappaleen (planeetan) 1 etäisyys Auringosta ja
 r_2 = kappaleen (planeetan) 2 etäisyys Auringosta sekä
vastaavat kiertoaajat Auringon ympäri T_1 ja T_2 .

Edellisestä yhtälöstä (**) saadaan seuraavaksi

$$\frac{T_1^2}{T_2^2} = \frac{4\pi^2 r_1^3}{4\pi^2 r_2^3} \quad \rightarrow \quad \frac{T_1^2}{T_2^2} = \frac{r_1^3}{r_2^3}, \text{ joka on Keplerin III laki.}$$

Kun planeettojen radat eivät ole ympyrän vaan ellipsin muotoisia, pitää radansäde r korvata isoakselin puolikkaalla a .

Keplerin kolme lakia antoivat mittaus- ja havaintotarkuuden rajoissa täysin tarkkoja ennusteita tähtitieteen laskuissa. Keplerin lakien syvällisemmän selityksen antoi Isaac Newton (1642-1727). Hän johti ne teoreettisesti laskemalla yleisestä vetovoimalaistaan (vrt. edellä oleva tehtävä).

